

شناسه	مقررات - رویه اجرایی	تاریخ تهیه گزارش	۹۹/۰۲/۲۸
عنوان موضوع	بررسی مشکلات ارزی فعالین اقتصادی در ارتباط با بخشنامه های بانک مرکزی		
	شرح موضوع	مرجع طرح موضوع	
شرح موضوع		<p>بانک مرکزی با هدف حفظ منافع کشور، حفظ تعادل در تراز پرداختها، بازگرداندن ارز حاصل از صادرات و کنترل تقاضای ارز، بخشنامه پیمان سپاری ارزی را ابلاغ نمود و صادرکنندگان را متعهد به بازگشت ارز حاصل از صادرات خود از طریق سامانه نیما کرد. لیکن نحوه برگشت ارز حاصل از صادرات و رفع تعهد ارزی از همان روز اول مورد اعتراض صادرکنندگان قرار گرفت و علیرغم اعتراضات فعالین بخش خصوصی به این موضوع، بحران و بروس کرونا نیز مشکلاتی را به مشکلات بخش خصوصی اضافه نمود.</p> <p>بر اساس ابلاغیه اخیر بانک مرکزی، نحوه بازگشت ارز حاصل از صادرات سال ۱۳۹۹، همانند سال ۱۳۹۸ و نحوه رفع تعهد ارزی سال ۱۳۹۸ با رعایت شرایط اعلامی در سال ۱۳۹۷ تعیین گردید. در این ابلاغیه بحران و بروس کرونا و چالش های فعالین اقتصادی در این رابطه مورد توجه بانک مرکزی قرار نگرفت است.</p> <p>در حال حاضر با توجه به افزایش نرخ آزاد ارز، خرید مواد اولیه و تولید با نرخ آزاد و رفع تعهد ارزی با نرخ دولتی یا نرخ سامانه نیما ادامه فعالیت را برای تولیدکنندگان ناممکن کرده است.</p> <p>عدم توجه گمرک به قیمت پایه واقعی کالاهای صادراتی که اخیرا با کاهش قیمت به دلیل بحران کرونا مواجه شده است، باعث گردیده صادرکنندگان نتوانند به تعهدات خود عمل کنند و در نهایت متهم به بازنگرداندن ارز کالای صادراتی خود می شوند.</p> <p>حذف تعدیل ۲۰ درصدی ارزش پایه صادراتی از بسته سیاستی بانک مرکزی و الزام به بازگرداندن ۱۰۰ درصدی ارز حاصل از صادرات نیز یکی از مشکلات صادرکنندگان می باشد. با توجه به اینکه تعدیل ۲۰ درصدی ارزش پایه صادراتی به دلیل عدم امکان قیمت گذاری دقیق، افزایش هزینه حوالجات ارزی و ممکن نبودن استفاده از سیستم بانکی ایجاد شده بود، علیرغم مشکلات اخیر بحران کرونا توسط بانک مرکزی مورد توجه قرار نگرفته و رفع تعهد صادرکنندگان را غیر ممکن کرده است.</p> <p>بنا به اظهارات فعالین اقتصادی عرضه در سامانه نیما بیشتر از تقاضا است و مشتری برای ارز صادرکنندگان وجود ندارد. علی الخصوص زمانی که پتروشیمی ها در نیما عرضه دارند. مضاف بر اینکه موافقت بانک مرکزی با واردات مواد اولیه بدون انتقال ارز نیز باعث کاهش شدید مشتریان ارز صادرکنندگان در سامانه نیما خواهد شد و مشکلات فروش ارز را بر صادرکنندگان دو چندان خواهد کرد.</p> <p>لازم به ذکر است یکی دیگر از مشکلات صادرکنندگان در خصوص نقل و انتقال ارز می باشد. بر فرض مثال اگر صادرکننده ای به کشوری کالایی صادر نماید. در صورت عدم وجود واردات از آن کشور، هیچ امکانی برای انتقال ارز به کشور وجود ندارد. بانک مرکزی در این خصوص راهکاری تعیین نکرده و این موضوع باعث گردیده صادرات به کشورهایی که واردات به کشور ندارند متوقف گردد و صادرکنندگان بازار خود را از دست بدهند.</p> <p>همچنین برخی از بازرگانان اظهار می نمایند، بلنک مرکزی در حال حاضر ارز مورد نیاز صادرکنندگان را تامین نمی کند، چون با کمبود ارز مواجه است. اجازه خرید آزاد نیز نمی دهد. این موضوع باعث گردیده، صادرکنندگان با</p>	

مشکل پرداخت کارمزد صرافی ها مواجه شوند. چون الزامی جهت پرداخت ریالی به صرافی ها وجود ندارد و صرافی ها می توانند کارمزد خود را به هر شکل که می خواهند دریافت کنند.

یکی دیگر از مشکلاتی که فعالین اقتصادی را درگیر نموده است، درخواست مابه التفاوت ثبت سفارش اول از فعالین اقتصادی است که به هر دلیلی امکان واردات نداشته اند و منجبور به تغییر ثبت سفارش خود نموده اند. بر اساس ساختار سامانه بانک مرکزی، پس از ثبت سفارش و انتخاب گزینه واردات در مقابل صادرات و تایید بانک مرکزی اگر به هر دلیلی امکان ورود کالا به کشور میسر نگردد و وارد کننده ثبت سفارش دیگری از سامانه درخواست نماید، ثبت سفارش اول علیرغم اینکه واردات انجام نگردیده از سامانه حذف نمی گردد و واردکننده مجبور به پرداخت مابه التفاوت ارزی زمان ثبت سفارش اول می گردد. این در حالیست که تخصیص ارزی از سوی بانک مرکزی صورت نگرفته است.

آخرین موضوع در ارتباط با اعلام آخرین مهلت بانک مرکزی در خصوص رفع تعهد ارزی سال ۱۳۹۸ تا پایان تیرماه جاری می باشد که در صورت عدم رفع تعهد از سوی صادرکنندگان، محدودیت های بسته سیاستی بازگشت ارز حاصل از صادرات و نحوه رفع تعهد ارزی برای آنها اجرا خواهد شد. با توجه به بحران کرونا در ماه های آخر سال گذشته و مسدود شدن مرزها و دپوی کالاهای صادراتی در مرزها، عدم فروش و نقل و انتقال وجه، امکان بازگرداندن کامل ارز حاصل از صادرات تا پایان تیرماه برای بسیاری از بازرگانان امکان پذیر نمی باشد و این موضوع باعث متضرر شدن و از صحنه خارج شدن صادرکنندگان خواهد گردید.

بنا به اظهار برخی از واردکنندگان مشکلاتی در خصوص انتخاب نوع تامین ارز در سامانه نیما وجود دارد. به این شکل که اگر واردکننده ای نیاز به اصلاحیه ثبت سفارش داشته باشد، اصلاحیه نوع تامین ارز نیز از سوی بانک مرکزی به واردکننده اعلام می گردد. همچنین در پرونده های جدید، بانک مرکزی به واردکنندگان انتخاب یک حلت تامین ارز را اعلام نموده است که این موضوع امکان استفاده از حالت های دیگر ارز را از واردکننده می گیرد.

علیرغم طرح موضوع بررسی بازگشت ارز حاصل از صادرات و رفع تعهد ارزی در نود و چهارمین جلسه شورای گفت و گوی مرکز و مصوبه آن مبنی بر تشکیل کارگروه با حضور نمایندگان دستگاه های ذی ربط و با محوریت کنفدراسیون صادرات ایران به نمایندگی از فعالان بخش خصوصی جهت پیدا کردن الگویی مناسب در خصوص بازگشت ارز حاصل از صادرات به چرخه اقتصادی، فعالین بخش خصوصی استان از دبیرخانه شورا درخواست نمودند این موضوع در نشست شورای استان طرح گردد.

۱. واحدهای تولیدی مواد اولیه خود را با ارز آزاد تامین می نمایند و در نهایت مجبور می گردند ارز حاصل از صادرات خود را با قیمتی بسیار پایین تر از بازار آزاد وارد سامانه نیما نمایند و این موضوع باعث توقف صادرات واحدهای تولیدی می گردد.

۲. بنا به امکانات گمرک جمهوری اسلامی هر کالا یک قیمت پایه دارد و به کیفیت کالا توجهی نشده است و این باعث می گردد ارزش واقعی کالا در قیمت های صادراتی لحاظ نگردد. همچنین اخیرا به دلیل شیوع ویروس کرونا با کاهش بسیار قابل توجه قیمت کالاها مواجه شدیم که این موضوع نیز باعث متضرر شدن صادرکنندگان می گردد.

ایرادات و مشکلات
مطروحه

۳. بازگشت ارز یک کالای صادراتی، به مقصد صادرکننده بستگی دارد و نمی‌توان یک زمان مشخص را برای تمامی کالاها در نظر گرفت. هر قدر مسافت صادرات یک کالا طولانی‌تر باشد مدت زمان بازگشت ارز حاصل از صادرات نیز طولانی‌تر خواهد شد از این رو تعیین یک زمان مشخص برای بازگشت ارز حاصل از صادرات عملاً امکان پذیر نمی‌باشد. همچنین وقتی برای ثبت سفارش کالاها، یک واردکننده حداقل دو تا چهار ماه در صف قرار می‌گیرد، صادرکننده ای که اظهارنامه صادراتی خود را در اختیار این واردکننده قرار داده یا خود مستقیم اقدام به واردات کرده است، چطور می‌تواند در گمرک تعهد بازگشت سه ماهه ارز صادراتی خود را بدهد و رفع تعهد کند.

۴. با توجه به هزینه‌های بالای صادرات نظیر هزینه‌های بازرگانی (جابجایی پول) و هزینه‌های بازاریابی که در قیمت پایه منظور نمی‌گردد، رفع تعهد ارزی ۱۰۰ درصد برای صادرکننده امکان پذیر نمی‌باشد. بر فرض مثال حتی اگر صادرکننده ای امکان پرداخت کارمزد صرافی را داشته باشد، امکان دسترسی به ارز میسر نیست. چون بانک مرکزی ارز مورد نیاز را تامین نمی‌کند. همچنین اجازه خرید آزاد را نیز نمی‌دهد. لیکن صادرکنندگان نمی‌توانند کارمزد صرافی را پرداخت کنند.

۵. در سال ۱۳۹۷ واحدهای تولیدی می‌توانستند تمامی ارز حاصل از صادرات خود را صرف واردات مواد اولیه لازم نموده و رفع تعهد ارزی نمایند. در حالیکه در بخشنامه اخیر فقط ۳۰ درصد از صادرات خود را می‌توانند واردات انجام دهند که این موضوع باعث گردیده خیلی از واحدهای تولیدی برای تامین مواد اولیه خود به نیما مراجعه کنند. چون سی درصد کفاف تامین مواد اولیه واحدهای تولیدی را نمی‌دهد.

این در حالیست تخصیص ارزی برای این واردات صورت نگرفته و واردات در مقابل صادرات انجام شده است.

۶. با توجه به اینکه از اسفند ماه سال گذشته بحران کرونا محدودیت‌هایی در فرایندهای واردات و صادرات و تبادلات تجاری بین کشورهای جهان ایجاد کرده است، لیکن این موضوع مورد توجه بانک مرکزی قرار نگرفته است. تاخیر در حمل و نقل کالاها، ترخیص نشدن و توقف کالا در مرزها، به فروش نرفتن محصولات در شرایط قرنطینه موجب شده است صادرکنندگان نتوانند عواید حاصل از صادرات خود را در زمان پیش‌بینی شده معمول دریافت نمایند. لذا رفع تعهد ارزی با این شرایط برای صادرکنندگان غیرممکن می‌باشد.

۷. بنا به اظهارات برخی از تجار بلنک مرکزی انتخاب یک نوع تامین ارز را به واردکنندگان اعلام نموده است که این موضوع با دستورالعمل ابلاغی بانک مرکزی مغایرت دارد.

۸. نظارت و کنترل بازگشت ارز حاصل از صادرات برای تمامی فعالین اقتصادی برای بانک مرکزی سخت می‌باشد از این رو دستورالعمل‌های سخت‌گیرانه‌ای برای صادرکنندگان تدوین می‌کند که باعث کاهش صادرات کشور می‌گردد.

۹. اغلب عدم رفع تعهد از سوی کارت‌های جدید اتفاق می‌افتد که باعث می‌گردد فعالین اقتصادی که سالها در زمینه تجارت فعال بودند مظن عدم رفع تعهد ارزی قرار گیرند و بلنک مرکزی به جهت نظارت و کنترل محدودیت‌هایی را برای تمامی فعالین اقتصادی در نظر گیرد.

<p>دو جلسه کارگروه کارشناسی در خصوص بسته سیاستی بازگشت ارز حاصل از صادرات و رفع تعهد ارزی " در محل اتاق تبریز با حضور نمایندگان بانک ها و بخش خصوصی تشکیل گردید در این جلسات مشکلات بازرگانان در خصوص عدم توجه به قیمت های واقعی پایه صادراتی، فاصله قیمت ارز آزاد با نرخ مورد نظر بانک مرکزی (چند نرخی بودن ارز، زمان رفع تعهد ارزی، عدم توجه به بحران ایجاد شده از شیوع ویروس کرونا، نقل و انتقال ارز، کاهش مشتریان برای ارز صادرکنندگان، عدم تامین ارز هزینه های صادراتی بازرگانان توسط بانک مرکزی و حذف تعدیل ۲۰ درصدی ارزش پایه صادراتی توسط بانک مرکزی بحث و بررسی گردید. در این جلسات مقرر گردید پیشنهادات ارائه شده از سوی حاضرین جلسه پس از بررسی های لازم در دستور کار شورای گفتگو قرار گیرد.</p>	<p>جمع بندی جلسات کارشناسی به تاریخ ۹۹/۰۲/۲۰ ۹۹/۰۲/۲۴</p>
<p>۱. یکسان سازی قیمت ارز نیمایی با ارز بازار یا ارز سنا ۲. گمرک جمهوری اسلامی ایران از ابزار تعیین قیمت دقیق پایه کالاهای صادراتی با در نظر گرفتن کیفیت استفاده نمایند یا به خود اظهاری صادرکنندگان اعتماد نمایند. ۳. بانک مرکزی بازگشت حاصل از صادرات را منوط به یک زمان ثابت نماید و به نسبت مسافت کشورهای مقصدو همچنین نوع کالا زمان بیشتری را برای بازگردان ارز حاصل از صادرات بازرگانان تعیین نماید. ۴. با توجه به اینکه برگشت ارز حاصل از صادرات به صورت ۱۰۰٪ امکان پذیر نمی باشد و هزینه های بسیاری از جمله هزینه های (بازاریابی، کارمزد صرافی ها، کاهش قیمت کالاهای به دلیل بحران کرونا و واقعی نبودن قیمت پایه کالاها در محاسبات گمرک) که در قیمت پایه لحاظ نمی گردد برای صادرکنندگان وجود دارد، لذا بانک مرکزی تعدیل ۲۰ درصدی بخشنامه سال ۱۳۹۷ خود را دوباره تمدید نماید. همچنین بانک مرکزی دستورالعملی در خصوص پرداخت ریالی کارمزد صرافی ها را ابلاغ نماید. ۵. بانک مرکزی همانند سال ۱۳۹۷ امکانی برای واحدهای تولیدی ایجاد نماید تا بتوانند ۱۰۰٪ ارز حاصل از صادرات خود را صرف واردات مواد اولیه خود و واحدهای تولیدی دیگر نموده و رفع تعهد ارزی نمایند. ۶. با عنایت به شرایط اقتصادی که بحران کرونا ایجاد کرده است، پیشنهاد می گردد، رفع تعهد ارزی صادراتی که بعد از دی ماه انجامش شده است تمدید و یا لغو گردد. ۷. انتخاب نوع تامین ارز واردکنندگان به خودشان واگذار گردد و بانک مرکزی در این رابطه دخالتی نداشته باشد. ۸. با عنایت به اینکه خرید و فروش ارز حاصل از صادرات در کانال صراف ها انجام می گیرد و با توجه به اینکه تعداد صراف ها از تعداد صادرکنندگان کمتر می باشد، لذا پیشنهاد می گردد، به منظور تسهیل در کنترل و اطمینان از بازگشت ارز حاصل از صادرات فعالین اقتصادی، بانک مرکزی نظارت بر صراف ها را جایگزین نظارت بر صادرکنندگان نماید. ۹. با عنایت به اینکه اغلب عدم رفع تعهدات ارزی از سوی کارت های بازرگانی جدید صورت می گیرد، پیشنهاد می گردد، سقف تجارت کارتهای بازرگانی جدید محدود گردد تا دیگر صادرکنندگان در مظن عدم برگشت ارز حاصل از صادرات قرار نگیرند.</p>	<p>پیشنهادات</p>

<p>۱. تصویبنامه شماره ۴۳۵۳/ت/۵۵۳۰۰ مورخ ۹۷/۰۷/۲۳ هیات وزیران و دستورالعمل های آن؛ ۲. مصوبات چهاردهمین جلسه شورای عالی هماهنگی اقتصادی مورخ ۹۷/۷/۱۰؛ ۳. بسته سیاستی نحوه بازگشت ارز حاصل از صادرات سال ۱۳۹۹.</p>	<p>فهرست مستندات و مدارک پشتوانه</p>
---	--------------------------------------